

UNITAT 7: LA FUNCIO PRODUCTIVA I ELS COSTOS DE L'EMPRESA

Una de les funcions més importants que té l'empresa és la fabricació del producte o la prestació del servei que és l'objecte de la seva activitat. Així, la **funció productiva** de l'empresa inclou tot el conjunt d'activitats que permeten fabricar un bé o prestar un servei.

El departament encarregat de la funció productiva de l'empresa és el **departament de producció**, les funcions bàsiques del qual són les que responen a l'**aprovisionament**, la **producció**, l'**emmagatzemament** i el **control de qualitat**.

Aquest departament de producció, més enllà d'aquestes funcions, també té la funció de coordinar-se i relacionar-se amb altres departaments de l'empresa, com el comercial, que ven els productes que produeix l'empresa, el financer, que aprova i finança les inversions en instal·lacions i maquinària, o el de recursos humans, que contracta el personal qualificat.

Però, en què consisteix l'activitat productiva? Des del **punt de vista econòmic**, l'activitat productiva es defineix com l'elaboració de productes (és a dir, béns i serveis) a partir d'uns recursos productius bàsics per part de les empreses, amb la finalitat que siguin adquirits o consumits per les economies domèstiques i, d'aquesta manera, satisfacin les necessitats humanes que aquestes economies presenten. Des d'una **perspectiva tècnica** la producció es defineix com la combinació d'una sèrie d'elements, com ara la mà d'obra, les matèries primeres, la maquinària, l'energia o la direcció tècnica, basant-se en l'observació i el seguiment d'uns procediments definits prèviament (el que seria la tecnologia), i amb la finalitat d'obtenir uns béns o serveis (és a dir, el producte). I, finalment, des de l'**òptica funcional-utilitària**, la producció és un procés amb el qual s'afegeix valor a les coses, es crea utilitat als béns; és a dir, s'hi aporta un valor afegit.

De fet, el concepte de valor afegit és crucial per entendre què és la producció. Quan parlem de **valor afegit**, doncs, fem referència a l'increment de valor que genera l'empresa als productes que transforma. Per exemple, es dona més valor a una cadira que a la fusta amb què ha estat creada. Quan una empresa transforma unes peces de fusta en una cadira està generant aquest valor afegit.

En qualsevol cas, i com a resum, la producció utilitza els recursos mitjançant una tecnologia. D'aquesta manera, genera productes i serveis amb més valor per als consumidors.

Així, doncs, per produir cal combinar una sèrie d'elements materials, humans i organitzatius. Es tracta dels **factors productius**, que són bàsicament tres: els **recursos naturals**, com les matèries primeres o l'energia, el **treball**, que inclou la mà d'obra, i, finalment, el **capital**, que es defineix com el conjunt de béns d'inversió necessaris per a la producció com, per exemple, la maquinària o les instal·lacions productives.

Per tant, per poder produir cal posar en marxa uns procediments. I aquest conjunt de procediments que defineixen la producció d'un bé s'anomena **tecnologia**. En altres paraules, la tecnologia és la manera específica o concreta de combinar uns factors productius amb la finalitat de produir béns o serveis. Cada bé o servei produït té associada una tecnologia productiva que l'ha fabricat o proporcionat.

Tenint en compte la importància que tenen les tecnologies en la funció productiva, les empreses destinen una part dels seus recursos a millorar les seves tecnologies productives i a fer que aquests procediments productius proporcionin més producció o que, si més no, estalviïn en la utilització de factors productius. Aquest fet, que s'anomena **inversió en recerca, desenvolupament i innovació**, és a dir, **inversió en R + D + I**, fa que les tecnologies vagin evolucionant.

Economia de l'empresa. Batxillerat 1

En un altre ordre de coses, existeixen diferents formes de classificar els processos de producció. Així, per exemple, es poden classificar, segons **l'horitzó temporal**, en producció **contínua**, quan el procés no s'interromp, com succeeix als alts forns, les refineries o les fàbriques de cotxes, i en **producció intermitent**, quan sí que es pot interrompre, com seria el cas d'una obra pública.

Ara bé, també es pot classificar el procés de producció en funció del **procediment productiu**. En aquest cas hi ha produccions **manuals**, quan la producció és realitzada només amb l'esforç humà, produccions **mecanitzades**, quan hi ha un equilibri entre la mà d'obra i la maquinària i, en tercer lloc, produccions **automatitzades**, quan la intervenció humana és mínima.

Finalment, una altra manera de classificar els processos productius seria **segons el tipus de producte obtingut**. Amb aquesta classificació hi hauria la **producció en sèrie**, en què s'obté un únic producte, i la **producció individual**, amb la qual s'obtenen productes diferenciats.

Un cop s'ha parlat de la producció i la seva estructura, cal analitzar l'activitat productiva objectivament. Per aquest motiu és necessari parlar de la **funció de producció**, que és la fórmula que relaciona els recursos utilitzats en la producció amb el producte total aconseguit pel sistema productiu.

A partir de la funció de producció, doncs, es pot establir el rendiment d'un procés de producció que és la relació que hi ha entre la quantitat produïda i la quantitat dels factors productius emprats. Per a cada nivell de producció hi ha associat un cert rendiment dels factors productius.

A partir de la relació entre els factors i els seus rendiments podem establir tres tipus de **rendiments a escala** o **economies d'escala**. En primer lloc, si l'augment de la producció és menor que l'augment de l'ús dels factors productius es parla de **rendiments decreixents a escala**; en segon lloc, si aquest augment de la producció és d'igual proporció que l'augment de la utilització dels factors productius, es parla de **rendiments constants a escala**, i, en tercer lloc, si la producció augmenta en major proporció, es parla de **rendiments creixents a escala**.

De la mateixa manera, es pot estimar la **productivitat** de cadascun dels factors. La productivitat d'un factor productiu mesura el rendiment dels factors de producció en relació amb la producció obtinguda. En qualsevol cas, es diu que una tecnologia té **eficiència tècnica** quan assoleix la mateixa producció utilitzant menys factors productius o que utilitza els mateixos factors per generar major producció. L'**eficiència econòmica**, en canvi, consisteix a seleccionar aquella tecnologia que permeti produir amb el mínim cost, és a dir, de la manera més barata.

Per ser eficients, les empreses analitzaran els seus costos de producció per intentar minimitzar-los per a un determinat volum de producció. En l'anàlisi dels costos es poden diferenciar els **costos fixos**, que són els que no depenen del volum de producció, com els edificis o la maquinària, i els **costos variables**, que sí que en depenen, com les matèries primeres. La suma dels costos variables origina els **costos totals**.

Igualment, també es poden considerar els **costos mitjans**, que són els que resulten de dividir els costos totals entre el nombre d'unitats produïdes, els **costos variables mitjans**, que es corresponen als costos variables per unitat, i els **costos marginals**, que representen l'increment de cost originat per un augment de producció d'una unitat.

I encara hi ha una altra classificació dels costos que s'utilitza quan l'empresa elabora diversos productes. En aquests casos es parla de costos directes i costos indirectes. Els **costos directes** són aquells que estan associats directament a la producció i que es poden

Economia de l'empresa. Batxillerat 1

assignar concretament a cada producte, mentre que els **costos indirectes** són aquells que afecten el procés productiu en general o que són comuns a una sèrie de diversos productes i que, per tant, no es poden assignar directament a un producte, sinó que s'han d'utilitzar criteris d'assignació.

I, després de tot, com es calculen els costos de l'empresa? Es poden calcular amb dues tècniques diferents. D'una banda hi ha el sistema **full-costing** (que vol dir "costos complets"), amb el qual es considera que el cost de producció d'un producte és la suma dels seus costos directes i proporcionals més la part corresponent dels costos indirectes o fixos imputables al producte. D'altra banda, el sistema **direct-costing** (que vol dir "costos directes") diferencia els costos tenint en compte la seva proporcionalitat respecte de la producció: fixos i variables. Aquest sistema s'aplica quan és primordial estudiar la rendibilitat de cada producte o activitat productiva per tal de facilitar la presa de decisions.

Ara bé, una de les qüestions que ha de resoldre l'empresa és si produeix o compra els productes que ha de comercialitzar o que necessita com a matèria primera per produir. Per determinar el que ha de fer realitzarà un estudi que minimitzi els costos i decidirà el seu lílindar de producció. El **lílindar de producció** determina la quantitat de producte a partir de la qual a l'empresa li convé produir ella mateixa en comptes de comprar.

De forma similar es pot obtenir el **lílindar de rendibilitat** o **punt mort de l'empresa**, que és la quantitat de producció venuda a partir de la qual l'empresa comença a obtenir beneficis.